



MUNE

L'escriptura com a eina d'afirmació

Maria Perpinyà i Lola Cos, dues periodistes de l'època de la República

Van traçar camins paral·lels durant els anys trenta: ambdues estimaven la llengua i el país i treballaren a la premsa per fer sentir la seva veu i reivindicar el paper de les dones en aquell moment convuls. Tot i partir de posicions ideològiques ben diferents, van tenir un destí similar: l'oblit i la soledat.

ELVIRA ALTÉS > TEXT

>> *Dolors (Lola) Cos Roget (Figueres, 1904 - París, 1992).*

De Maria Perpinyà i Sais, nascuda a Verges el 1901, en sabem força. En canvi, de Dolores (Lola) Cos Roget, nascuda el 1904 a Figueres, filla d'una família de llauners, en tenim menys informació, tot i que provarem d'establir una relació, atès que ambdues van viure els anys de la República amb intensitat i entusiasme.

Maria Perpinyà es va traslladar de ben jove a Barcelona, on estudià i aprengué francès. La seva passió era la poesia, i va començar a publicar alguns poemes a la premsa. Sembla que Lola Cos va fer vida a Figueres, on deuria aprendre francès i potser altres llengües, ja que a principis dels anys trenta portava dues acadèmies d'idiomes on s'ensenyava francès, anglès, alemany i estenotípia. Maria Perpinyà es va casar l'any 1931 amb el periodista i escriptor Lluís Jordà i Cardona, amb qui va tenir tres fills. En canvi Lola Cos no es va casar ni va tenir fills.

Joves polititzades

Sorprèn adonar-se de les fortes vinculacions polítiques d'ambdues, tot i partir de diferent ideologia. Maria Perpinyà es va vincular políticament amb Unió Democràtica de Catalunya, pertanyia a l'equip directiu del Centre Moral del Poble Nou, a l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, i com a responsable de la Secció Femenina d'Unió es va encarregar de l'organització de l'Onze de Setembre de 1932. Abans, però, el 1930, havia firmat el manifest pro-amnistia pels presos. Lola Cos pertanyia a la Federació Republicana Socialista, entitat dins la constel·lació d'Esquerra Catalana i, més endavant, es va fer d'Esquerra Republicana. Com a membre del moviment a favor del plebiscit femení participà en un míting que es va fer a Figueres el 29 de juliol de 1931 a favor de l'Estatut. Ambdues van donar moltes conferències en aquells anys i es van significar

Sorprèn adonar-se de les fortes vinculacions polítiques d'ambdues periodistes, tot i partir de diferent ideologia



en el paper d'intel·lectuals capdavanteres, si bé des de posicions distintes.

En l'activitat periodística mantenen diferències quantitatives, atès que Maria Perpinyà va entrar com a redactora del diari catòlic *El Matí* des de l'inici, el 1929, on va escriure moltíssim, tant al rotatiu com al suplement *Esplai*: més de tres centenars de textos entre poemes i relats propis o traduïts, ressenyes literàries i articles; també hi va dirigir la «Pàgina dels infants». A més, va col·laborar en nombroses revistes i diaris. En el cas de Lola Cos, comença a publicar a *La dansa més bella*, i el 1929 els seus articles sobre cultura ja apareixen a *D'Ací i d'Allà* i, a partir de 1930, també escriu per a *La Rambla* i per a *L'Opinió* (1932-33), mentre que *L'Empordà Federal* li publica diversos articles, de 1930 fins a 1936.

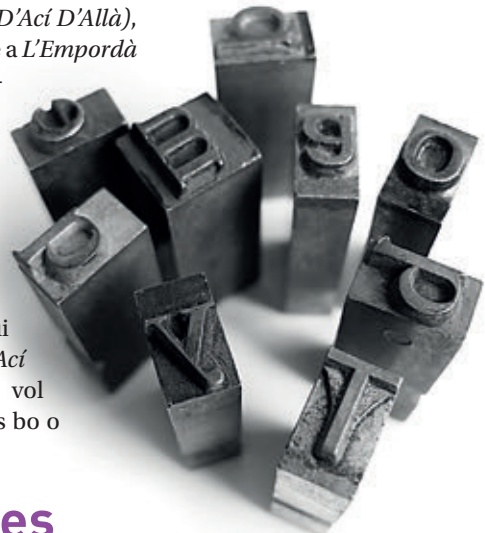
El discurs de Perpinyà s'articulava a partir del catolicisme i del catalanisme, i s'orientava a defensar els valors religiosos i

la família com a eix principal de la vida social, però l'autora no va renunciar a acarar cap dels reptes que la modernitat plantejava a les dones. En el cas de la periodista figuerenca, la seva era una actitud més oberta i moderna, i els seus temes eren la cultura i les dones. En els seus articles comentava amb desimboltura i frivolitat temes d'actualitat com el fumar, la moda (*D'Ací D'Allà*), o les vedets (*L'Opinió*), mentre a *L'Empordà Federal* hi parlava més de política, de democràcia, i hi feia semblances biogràfiques.

El divorci, font de polèmica

D'un tema, totes dues van tenir coses a dir: el divorci. Lola Cos, en l'article «Qui sap...» (setembre 1931, *D'Ací D'Allà*), assegura que no es vol posar a discutir si el divorci és bo o

>> A l'esquerra, dos retrats de Maria Perpinyà i Sais (Verges 1901 - Banyoles 1994). A la dreta, la secció de Maria Perpinyà al diari catòlic *El Matí*.



Van pronunciar moltes conferències en aquells anys, i es van significar en el paper d'intel·lectuals capdavanteres



Gran Miting
de propaganda pro-plebiscit femení a favor de
L'Estatut de Catalunya
Tindrà lloc avui, a les 10 de la nit, a la sala
de conferències del TEATRE "EL JARDÍ".
Hi prendran part, ultra elements de la Joventut,
Srta. LOLA COS ROGET
PUBLICISTA EMPORDANESA
Sra. ADELA RIERA DE ROCA
BIBLIOTECARIA
JOSEP PUIG PUJADES
DIPUTAT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

>> A dalt, passe de refugiada a Montauban de Cos Roget (novembre de 1939). A l'esquerra, el 2009 dins la col·lecció Josep Pla de la Diputació de Girona es publica el llibre Antologia de poemes de Maria Perpinyà

>> Les figuerenques Cos i Riera participaren al míting a favor de l'Estatut de Catalunya del 29 de juliol de 1931, anunciat a l'Empordà Federal.

dolent («fa massa calor!»), diu que tot «depèn de l'ús que se'n faci», i creu que és necessari com a mesura preventiva per evitar que el matrimoni sigui arraconat «com una institució fòssil». Ben diferent és l'opinió de Perpinyà respecte al divorci en «La crisi del matrimoni» (*El Matí*, juliol 1932), on s'esgarrifa de les xifres d'augment de divorcis a França, i lamenta que la llei sobre el ma-

trimoni porti «al menyspreu dels preceptes divins i de les exigències tradicionals de la moral sexual». Anticipa que després vindrà el control de natalitat i finalment la interrupció legal de l'embaràs.

Amb l'esclat de la Guerra Civil i la implantació de la dictadura franquista, Perpinyà es traslladà a Verges, la seva vila natal, on es va anar tancant en el seu món, tot i que continuà escrivint fins a una edat avançada. Va morir a Banyoles el 1994. Lola Cos va marxar amb els seus pares a l'exili l'any 1939. Primer es van instal·lar a Montauban, i després se'n perd la pista. Va fer de mestra, de secretària i, pels papers que va deixar, costa d'imaginar com va sobreviure més de cinquanta anys. Va escriure per a alguna revista de l'exili i va morir a París, sola, el 1992.

Elvira Altés
és periodista.

Lola Cos va marxar amb els seus pares a l'exili l'any 1939. Primer es van instal·lar a Montauban, i després se'n perd la pista